

Orut ja imašlaš dálvvi boahhtin

Evoluutiopajat

Käännös: Inari Alanko

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

1. Mátki davás

Orut lea hárijánan eallit smávva ruovttustis, gostige guhkin alla váriid duohkin. Beavvit Orut lávii njangát muoraid suoivvaniid gaskkas go liegga áibmu veazai ja bosodii su guolggá. Soames šearrat idit geavai goittotge nu, ahte bieggá álggii bossut eará guvlui ja dálki čoaskkui. Oruha báljjs juolgesuorpmat galbmojedje ja olles gorut sparggii. "Dát lea issoras!" Orut bárggádii. Mo ipmašis davvin ealli oruhat birget galmmádagain! Orut ciebai jurdagiid siste jiknon mango ja smiehtadišgođii: "Mánge oruhat dán máilmmis ellet vel čoaskásat diliin go mun. Naba jos mun vuolggášinge guossástallat davás ja oahpašin sis, mo birget čoaskimis? Vai galggašingo goittotge cahkkehit stuorra dola – vaikko olles meahci – ja liekkadit áimmu nu olu, ahte davvinge ii dárbbášivččii goallut?" Orut smiehtadii guktuid vejolašvuodaid gaskkas go seamoguolggat libaidedje. Viimmat Orut goaivvui kássas stuorra rukses ullogahpira, bijai dan oaivái ja álggii marššuhit davás guvlui.

2. Bulmmot

Dutkanmátkki beallemuttus Orut deaivvai Bulmmoha. Bulmmot orui leamen hoahpuid siste. "Gosa don leat vuolgimin nu hoahpus?" jearai Orut. "Mattás, mattás", vástidii Bulmmot. "Máttas? Leago nu ahte dáppe davvin eai leatge eallit dálvvit?" imaštalai Orut. "Na, galhan soapmásat báhcet deike ja vel dadjet, ahte návddašit das. Mun in gal daid jáhke, mii Bulmmohat leat bárbmolottit ja mii vuolgit dohko, gos juolgesuorpmat eai galbmo dálvvitge. Boahtit ruovttoluotta fas gidđat, go dáppe lea eanet borramuš ja beaivváš báitá", mitalii Bulmmot. Ovdal go Orut gearrgai oba vástidit Bulmmohii, dat jávkka ja háikkádii: "Mus leage jo hoahppu, hei hei!" Orut čuovui bulmmoha girdima ipmašis njálbmi rabas ja su čovjjis deaivvai muhtun unohas dovdu, go jurddašii dan mátkki, mii lei su ovddas. "Jos dan guovllu eallitge eai háliit eallit dáppe dálvvit, nu manin ipmašis mun háliidivččen dohko vuolgit..." Oruhat leat goittotge diekkárat, ahte dat eai vuollán álkit. Nuba Orut gáskkii baksamis, rohhtii gahpira čiekŋalabbui oaivái ja huikkádii jitnosii: "Bolmmut dajai, ahte muhtun šlájat báhcet davás ja mun áiggun čielggadit mat ja mo!" Ná Orut oaččui odđa fámuid ja jotkkii mátkkis davás guvlui.

3. Dálvi dilli

Mađi eanet Orut steamppui davás guvlui, dađi čiekŋalabbui son gártii rohttet gahpira oaivái. Go mátki ovdánii, dálki čoaskkidii sakka ja su smávva geahpiliid luottat álge cieggat muohttagii. Muohta darvánii ja jienjui unohasat juolgesuorpmaid gaskii. Muohttaga čienjalvuohta, nappo man assájit muohta lei eatnamis, stuorui mađi eanet Orut jodii davás guvlui. Orut fuomášii maiddá, ahte ii lean oaidnán beaivváža veháš áigái. “Vuoi go mun nu liikon beaivváži”, galbmon Orut surggii. Okta njoammil gii lei lahka gulai go Orut muđaldii ja dadjalasttii: “Itgo don leat ovdal skápma birra gullan?” “In leat, leago dat muhtunlágan borramuš?”, jearai Orut. Njoammil cuskilii nu, ahte muohta borggihii dan njunneguolggain ja vástidii: “Skábma lea dat áigodat, go beaivváš ii šat badján almmigátti badjel ollenge! Mađi eanet davás manat, dađi guhkit bistá skábma. Ovdamearka dihtii Ohcejogas beaivváš ii badján ollenge 52 beaivái”, muiatalii Njoammil. “Mun gal liikon beaivváži, mas lea mango ivdni, dan čuovggas oainnát johttit ja dat ligge bures. Mo don birget dáppe, Njoammil?” jearai Orut. “Boađe, mun čájehan dutnje”, Njoammil dadjalasttii.

4. Njoammil

Orut čuovui Njoammila ja giddii fuomášumi dan oahpes hápmái ja gehppes lihkanvuohkái. "Letnego moai deaivan ovdalge?" jearai Orut. "In gal jáhke...", smiehtadii Njoammil. "Muhto leat sáhtán deaivvadit mu fulkkiid! Mii leat leavvan hui guhkás", son jotkkii. "Jáá nu fal - mo don de birget sihke doppe máddin ahte dáppe davvin?", jearai Orut. "Mis njoammiliin lea mángga vuogi birget čoaskimis ja muohttagis!" mitalii Njoammil čeavlájit. "Vuostamužžan, visot lea gitta čuovggas - go čakčat beaivi šaddá oaneheabbon ja seavdnjat bohtá árat, dat lea mearkka das ahte mu ja mángga eará ealli- ja šaddošlájat álget ráhkkanit dálvvi várás. Munnje dat ovdamearka dihtii oaivvilda dan, ahte mu finna ruškes geasseguolggain šaddá dálvvit dákkár čábbá vilges dálveguolgan. Ná mun buorebut suddjen iežan návddiin, go lean seammá ivdnásaš go mu birrasat, go álgá muohttit", mitalii Njoammil čeavlájit. "Oi go lea duođai vuogálaš", šuohkihii Orut ja vilppastii iežas čáhpes guolgga. "Jep, amma lea, muhto ovdamearkka dihtii dán dálvvi muohta bodii maŋjit, nu mus lei jo vehá váttis go guolgan ivdni lei rievdan, ja mun čuoldásin čielgasit muohtahis eatnamis. Dovden iežan oalle álásin návddiid gaskkas", mitalii Njoammil. "Vuoi ii! Lihkus ii geavvan moge", vuoijñadii Orut. "Joo, nuba, das mun sáhtán fas giitit dáid mu fales geahpiliid, maidda lea muđui gárggiidan áibbas earenoamáš dálveiešvuolta! Mun máhtán oainnat lebbet iežan maŋnejulggiid juolgesuorpmaid nu, ahte mun in ciekka muohttagii. Donge galggašit iskat!" huikkadii Njoammil ilus. "Hei, dáthan doaibmá, vaikko mu juolgesuorpmat eai soja áibbas nu stuorra muohtagáman go dus", illudii Orut ja girbmidiid ovddos guvlui. "Leat gusto muinna jodus seammá guvlui? Sáhtán johttit duinna veháš áiggi", dajai Njoammil. "Ovttas leage álo suohttasut johttit", vástidii Orut ja ná soai jotkkiiga mátkki ovttas, juolgesuorpmat lebbejuvvon.

5. Lageš

Orut ja Njoammil jodiiga ovttas geainnu, man Njoammil dovddai. Farga goittotge Njoammil oinnii juoidá ja čealádii muhtun muora guvlui. Orut čuovui vehá dobbelii maid Njoammil hommástalai ja fuomášii, ahte son rahpasii njálmis ja čájehii iežas bániid mat ledje dego unna luovččamat. “li, bivddán, it borašii mu”, gullui jietna Njoammila ovddas. Jietna lei Lageža jietna. “Mus lea jo leamašan losses jahki, duottarmihttárat borre geasit buot mu čábbá ruoná lasttaid iige mus leat leamašan dan dihte áigi ráhkkanit borramuša dálvvi várás. In ceavzze dálvvis, jos donge vel borat mu runggu.” Njoammil geassádii njálmis dobbelažžii ja bisánii smiehttat. “Mo don de áiggut birget čuovvovaš duottarmihtáriid falleheamis ja dálvvis?” son jearai. “Gohan muohtá doarvái vai mu rungu suddjejuvvo dán dálvá, nu mun máhtán boahtte geasi čohkket diekkár kemihkalaš ávdnasa, mas lea duottarmihtáriid mielas nu fuones máhku, ahte dat eai háliit šat borrat mu. Ná mu lasttat seailot ja gearrgan boahtte geasi áigge stuorrut ja ráhkkanit alccen sohkkariid borramuššan ja go fas dálvi álgá, mun čohkken iežan lasttain buot daid árvvolaš biebmóávdnasiid mu rungui ja dalle mu lasttat gahččet eatnamii. Ná mu dálvástallan lea nu álki go vejolaš. Dasa lassin mus lea muhtun veardde rájut, maiguin mun ceavzzán moatte fuones geasis”, mitalii duottarmihttár. Orut ja Njoammil guldaleigga ipmašiin Lageža mitalusa. li goabbáge ovdal diehtán, ahte muorain sáhtášii leat nu fiinna vuogit dálvvadit ja suodjalit iežaset. Njoammil lohpidii Lagežii, ahte ii borašii dan dán jagi ja soai hálešteigga bottoža Oruhiin. Dan maŋŋá soai mearrideigga joatkit mátkkiideaskka eará guvluide – Orut manai guhkkelabbui duoddarii ja Njoammil fas jotkkii iežas ruovttobieju guvlui.

6. Lieddedaņas

Orut lei jo guhkit áiggi mátkkoštan duoddara alázis, go son smiehtai ahte livčče vuogas doallat niestebottoža. Vaikko lei olu muohtán, su bálldas lei smávva ruoná ja muohtahis báiki, gos bieggá lei dolvon muohttaga eret. "Dáthan deaivvai bures, dal mu barffas guolga ii njuoskka, go sáhtán čohkánit duosa", Orut smiehtadii. Son divodii iežas guolgás čurtti bovdnii ja attii julggiideaset vuoinjastit. "Hei don dieppe! Fárut muge vehá!" gullui hárdášuvvan jietna. Orut imaštalai ahte leigoson mii nu gorgnon su čurteguolggaid gaskkii ovdal go fuomášii geahččat bovnna, masa lei čohkánan. "Ma-maid – giibat don leat?" son jearai. "Mun lean Lieddedaņas, okta davi sitkadeamos orruin", dajai šaddu. Orut lei áibbas hirmástuvvan go geahčai šattu ja jearai: "Maid don oaivvildat?" "Na, geahčamat vehá du birra, oainnátgo eará šattuid dáppe čeargamiid gaskkas?" jearai Lieddedaņas. "I-in gal jur dás", vástidii Orut. "Na, danin mun gohčodan iežan davi sitkadeamos šaddun, go earát suddjet iežaset čeargamiid vuollái, mun birgen daid haga!" muitalii Lieddedaņas čevalájit. "Itgo don galbmo hirbmosit? Mo don birget dáid buollašiid?" imaštalai Orut. "Gomušmat vehá lagabui vai mun čájehan. Mus lea oanehis rungu, garra lasttat mas lea bajáš mii lea vehá dego váksa, ja de mu vuohki stuorrut lea, na, vehá dego guoddá, mu máttut leat duodái čiekjalasas eatnamis, diená ahte mun njaman alddán buot dan lieggasa, maid lea vejolaš fidnet iige bieggasttat mu. lige das vel visot, mushan lea seallain diekkár stearkalas mii rievdada sohkarin čakčat, dat eastá mu galbmomis!" čájehii Lieddedaņas čevalájit. Orut geahčai dárkilit Lieddedaņas, smiehtai veháš áiggi ja beaggalii, "Orru gal buorre, muge organisma veadjá ligget bures, go lean borran." "Joo, alo go lea duoddaris vádjoleamen lea buorre fuolahit iežas veadjimis, ja don fidnet energiija biepmus, nu boramat dieid du nisttiid, vai fidnet sohkkara ja du suodjaleaddji buoidegeardi stuorru. Ja čuovvovaš háve, go čohkánat mu skihpára alde, nu muite dearvvahit su." "Diedsuge", dajai Orut ja álggii goaivut nisttiid nugo Lieddedaņas lei ávžžuhan. Orut ja Lieddedaņas hálešteigga vel veháš áiggi, dassáži Orut lei borran nisttiideaset ja son jotkkii mátkkiidis.

7. Guovssahasat

Álggii jo idjaluvvat, go Orut lei jodus duoddara alážii. Farga leige jo áibbas seavdnjat. Orut geahčadii birra ja álggii gealdašuvvat nu, ahte njunnegeažis lei čagarduhtti dovdu. Bálggis lei jur ja jur oidnosis, dasa galggai vuodjut issorasat. Orut diđii, ahte veháš mátkki geažes bálgá guoras livččii muhtun ávdinstohpu, gos sáhtáši addit váiban julggiid vuoinnastit, muhto son ii lean sihkkar veajášiigo stobu rádjái. Báifáhkka dáhpáhuvai juoidá. "Cahkkehiigo soames geaidnočuovggaid, muhto eaihan dáppe leat geaidnočuovggat...", Orut imaštalai ja geahčadii albmái. "Oihhh", son bosádii. Olles albmi njivžžui ruoná, fiskada ja ruoksada ivnniiguin! "Leatgo dát muhtun riepmodolat?" Orut jurddašii. Farga rukses čuovga njivžžui Oruha njuni ovddas ja skuvaidii: "Mii leat guovssahasat! Mii riegádit, go beaivvážis vuolgán ávnnasčalmmit deivet áibmogeardái. Go dat ávnnasčalmmit beaškkehit oktii oxygenain ja hávkagiin, šaddá čábbá čuovgareakšuvdna! Mii gávdnot eandalii dáppe davvin, danin go Eatnama magnehtalaš davvináphi geassá dáid beaivváža ávnnasčalmmiid iežas beallái." "Vuoi man issoras čábbá soaittáhat dát leige, ahte deaivvaimet! Go din ivnniid ja čuovggaid geahčan de veajan sihkkarit vázzit ávdinstobu rádjái!" háikkádii Orut. Ná Orut mojohalai mátkkis joatkkidettiin ja su čalmmit šlitnjo ijas. Ii mannan guhká, ovdal go son fuomášii ahte lei jo joavdán ávdinstohpui. Orut lei lihkolaš go náđui nohkkat dollasaji gurrii ja cuskašii das idida rádjái.

8. Sáhpán

Idđedis Orut lihcai go gulai smávva giza. Son govkii čalmmiideaset ja fuomášii, ahte soames lei čielgasit bohtán maid návddašit ávdinstobu fállan suojis. “Buorre idit”, dajai Orut várrugasat. Smávva guolgás njunni geahčastii su guvlui ja vástidii: “Buorre idit, in leatge ovdal du oaidnán dáppe. Giibat don leat ja maid don dáppe barggat?” “Lean Orut ja bohten deike davás ohat rávvagiid mo birget čoaskimis”, vástidii Orut ja jotkkii: “Gii don leat ja orutgo don dáppe?” “Lean Sáhpán ja orun áibbas dáin aldasiin dálvebiejus man lean goaivun eatnamii, muhto alo muhtumin boadán maid deike liekkadallat ja ohat biepmu bázahasaid”, mitalii Sáhpán. “Boratgo don olles dálvvi beare bázahasaid, mat leat báhcán vánddardeaddjiin?”, imaštalai Orut. “In eisige, lean maiddái olles geasi rádján dálvebidjosan olu šattoosiid, maiguin mun de herskkotalan. Go čiehpastan eatnamii, mun liikon maiddái muoraid ruohttasiidda ja garaide. Muhto dieid go boran, ferten leat várrugas, danin go olbmot eai liiko dasa ja sii leat sáhttán mirkkohit muora garaid, sii dadjet mu boradanbottuid sáhpánjápmun”, mitalii Sáhpán ja orui njunnáduvvon. “Oru unohas”, dajai Orut morašmielain. “Nu, danin fertenge leat dárkil das maid bijan njálbmásan. Háliidivččetgo bohtit geahččat mu bieju?” jearai Sáhpán ustitlaččat. “Oi, mielas”, háikkádii Orut ja nuba soai čorgesteigga ávdinstobu manadettiin ja jotkkiiga mátkki Sáhpána dálvvástallansuoji guvlui.

9. Noarsarássi

Sáhpán ja Orut mátkkošteigga dan viiddes biejus, man Sáhpán lei goaivun muohttaga vuollái. Mátki goit dulpíi fáhkkestaga. “Ai nu, in ollenge muitáŋge, ahte mus bázi gaskan dán báktesisgeainnu goaivun”, muđaldii Sáhpán. “Na, ii ábut eará go joatkit goaivuma, jos háliidetne beassat dán oanehat johtolaga bokte.” “Ii dat daga maidege, mun veahkehan”, vástidii Orut doaimmalaččat. Orut ja Sáhpán goaivvuiga báktesisgeainnu oanehis botta, dassázi go soai gulaiga bárgganasa. “Auts, fáruhehket vehá!” šogádii Noarsarássi. “Oi, ándagassii, gii don leat?” jearai Orut. “Lean Noarsarássi ja orun dás”, vástidii Noarsarássi. “Ojá, dán dihte mu bálggis dáiddiige báhcit gaskan”, smiehtadii Sáhpán ja jotkkii: “Noarsarásit oainnat leat hui áitatvuložat iige dáid oaččo skáđđet, danin min báktesisgeainnut eai albmaláhkái oaččo mannat sin ruovttuid čađa...”. “Ahaa, leatgo don diekkár šaddu mii lea válljen álkit vuogi dálvvástallat, mas Liedđedanás hálai, danin go don leat dáppe čeargama vuolde?” jearai Orut. “In goit áibbas nie dajašii”, dajai Noarsarássi ja jotkkii: “Mun liikon leat báikkiin, gos muohta bistá guhká giđđat, nu ahte geassi lea munnje hui oanehis. Dán dihte mun leange iežan šaddanáigodaga áigge geasit duođai beaktil go čohkken energiija boahhte dálvvi várás, vaikko dálvvit beare vuoinjastange suojs. Dasa lassin mus lea diekkár earenoamášvuolta ahte mu šaddanbáiki lea dáppe davviriikkain ja Eurohpás bohcešattuid gaskkas buot alimus!” čájeheh Noarsarássi čavllájit. “Oho, na ii gal oro álki!” dajaiga Orut ja Sáhpán ovttá jittne. “Jep, ii leatge, muhto das leat diedusge iežas váttisvuodatge. Jos dálkkádat dáppe lieggana nu munnje eai leat šat doarvái buorre šaddanbáikkít dáppe Suomas”, dajai Noarsarássi morašmielalaččat. Orut gáfestuvai go jurddašii, ahte Noarsarásái ii livččii šat eallindilli ja vel eanet dan, ahte lei ovdal jurddašan mo ligget davi. Nie ii gal duođai sáhte dahkat, son smiehtadii. “Boađemat jo Orut, joatku mátkki”, cavgguhii Sáhpán muohtabáktesisgeainnu geahčen. “Guođdu Noarsarási dálvvástallat ráfis ja ovdáneadnu nuppi geainnu bokte.” “Čielga, ja hei fal Noarsarássi”, huikkii Orut ja njacuhii Sáhpána manjis.

10. Dološ geađgelátna

Duoddaris Orut mátkkoštii ain Sáhpána fárus, dál goittotge čeargama alde. Son giddii fuomášumi stuorra buljiide čerggiid vuolde, gos oidnui geđggiid. “Mat duot leat?” jearai Orut. “Dat leat geađgelátnat, dološbázahasat, árvugas suodjalusčuozáhagat”, vástidii Sáhpán. “Mii daid mearkkašupmi lea, manin dat leat suodjaluvvon, jos lea beare duokkár geađgelátna?” “Dat leat sáhttán ovdamearkka dihtii leat dološ eanamearkkat dahje rádjemearkkat. Dánaigge goittotge mánga guovttejuolggat vánddardeaddjit leat lustta dihte dahkan iežaset geađgelánaid, nu ahte buot geađgelánat eai leat dát árvugas dološbázahasat”, čilgii Sáhpán. Orut geahčai su ipmašiin ja boalddihii njuolga geađgelána lusa ja álggii luvvet das geđggiid. “Jos lea nu, ahte oassi dáin leat vánddardeddiid dahkkon vearisteamit, de daidhan galgá boltut!” bárggádii Orut. “Vuordde!” huikkii Sáhpán ja jotkkii: “Dus lea áibbas riehta – dat geađgelánat mat eai leat dološbázahasat galggašedje luvvet, muhto ean moi sáhte diehtit mat leat eaktit ja mat eai. Buoret lea guoddit luvvenbargu áššedovdiide.” “Hmm, duohta”, vástidii Orut ja luittii giedastis geađggi. “Buorre muitonjuolggadus duoddaris, dahje earáinge báikkiin luonddus, lea dat ahte eatnamis leahkki geđggiid ii galggašii sirdit dange dihte, ahte ii vahágis duššat hearckes smávvaeallinbirrasiid. Smávvaeallinbirrasat leat diekkárat earálágan unnit eallinbirrasat stuorát guovlluin dahje eatnamiin”, muitalii Sáhpán. Orut ja Sáhpán jotkkiiga mátkki dáid áššiid guorahaladettiin.

11. Njála dálveguolga

Orut ja Sáhpán jotkkiiga ráfis dan bálgá, man Sáhpán lei čujuhan. Fáhkestaga muohta borggihii ja sudno ovdii njuikii Njálá. “Vuoi gáááfat!” huikkii Sáhpán ja báncárasttii báhtui nu jođánit, ahte Orut ii oba geargan áddet mii lei geavvan.” “Hui, mii dáhpáhuvai ja gii ipmašiid don leat?” jearai Orut hirmástuvvan. “Lean Njálá, ja mu bivdu jur viegai báhtui”, mitalii Njálá hárdášuvvan. “Maid, ithan don leat fal Sáhpána borran? Áiggutgo muge borrat?” jearai Orut balus. “Hmm, leat kánske vehá menddo stuoris munnje, mun liikon eanet smávvaciebaniidda”, dadjalasttii Njálá geahppasit. “Huh”. bosodii Orut ja jotkkii: “Orutgo donge nappo dáppe davvin?” “Joo, de orun! Ovdal ledjen hui dovddus maid Suoma duoddariin, muhto mun bivdojuvnon nu olu mu fiinna guolgga dihte, ahte lean eanaš liikon orrut Norgga ja Ruota bealde – vaikko min veahki lea doppege unnánan. Liikon goit leat dáppege ja jos dilli lea buorre de sáhtášin fárretge ruovttoluotta deike lagaš jagiid áigge”, mitalii Njálá. “Du guolga orru gal hui liekkas ja linis, leago diet dálveguolga dego Njoammilis?” jearai Orut. “De lea, dat lea lieggaseabbo go mange eará návddi guolga ja geahčamat, guolgagovččas joatkašuvvá maid geahpiliid rádjái, mun galggan njuiket iežan liekkasin easkka dalle go lea eanet 40 gráda buolaš!” mitalii Njálá. “Oho, mun gal vehá gáđaštan dien”, dajai Orut ja rohttii gahpira ain čiekŋalabbui oaivái ja jotkkii: “Háliidivččen gal gullat dus eanet – livččego dus áigi vehá háleštit?” “Gal mun bottožii sáhtášin báhcit”, vástidii Njálá ja nuba soai čohkáneigga čergii háleštit.

12. Váttisvuodat Njála ruovttoluotta fárremis

Orut čohkkái rukses ullogahpiris oaivvis čeargama rávddas su odđa oahppásiin, Njálain ja jearai sus: “Manin don it fárra jo deike ruovttoluotta, go dajat ahte leat dán árvoštallan, muhto it leat vel fárren?” “Dasa leat márga siva”, vástidii Njálá ja jotkkii: “Vuostažettiin, muhtumin dáppe leat olu sáhpánat ja eará ciebanat munnje boradanláhkái ja de fas muhtumin ii jur doarváid maid borrat. Nubbin, go davi guovlluin ii leat šat nu galmmas dálvvitge, nu riebanatge birgejedje dáppe. Sii leat vehá stuorát ja beaktileabbo návddit. Mii eat albmaláhkái birge gilvvus sin vuostá. Go mii liikot dasa lassin vel seammalágán biedjobáikkiide go sii, nu mii leat galgan fárret ain davás guvlui gos riebaniidna lea vel vehá menddo galmmas. Ruovttoluotta fárren lea váddásut, go visot biedjobáikkid leat jo várrejuvvon. Odđalágan oruhiid leavvan deike lea maiddái buktán odđalágan dávdmaid inge mun háliit leat buozus olles áigge”, čilgii Njálá morašmielalaččat. “Ahaa, leat gal mohkkás váttisvuodat, inge váidalahtti máhte veahkehit”, vástidii Orut. “Nu, dát gal lea vehá unohas”, bosádii Njálá. “Jos gávnnan iežan mátkki alde buorre luovos biedjobáikki, mun lohpidan almmuhit das dutnje!” dajai Orut doaivvalažžan. “Vuoi giitu! Dat gal livččii hui ustitlaš! Dal mun galggan gal joatkit mátkki, vai gávnnan juoga borramuša otnáži. Dálvvit bivdin lea vehá váivvit”, dajai Njálá ja moddjái. “Čielga ášši! Sávvamis gávnnat borramuša ja bieju. Hei hei!” háikkádii Orut ja geahčai Njála gehppes lávkki čeargama alde go dat dobbánii.

13. Rievssat

Go Njälla lei joatkán mátkkis, mearridii maid Orut joatkit ain ovddos guvlui. Sáhpán lei muitalan, ahte dát bálggis buktá davás guvlui, gos sihkkarit gávdnošedje vel earátge šlájat. Farga Orut geahčadii vehá olgešguvlui ja fuomášii go su gaivájedje smávva čalmmit main ledje rukses rávddat, vaikko muđui ii oaidnánge maidege. “Giibat don leat?” Orut jearai. Son ii gullan vástádusa, vaikko áibbas čielgasit čalmmit ledje su gávkamin. “In mun leat bahá, háliidivččen beare oahpásmuvvat didjiide davi orruide”, jotkkii Orut. “Lean Rievssat”, gullui jietna, mii vehá dego ruovggai. “Hei Rievssat, maid don dagat?” vástidii Orut. “Lean suojis muohtačiehppagistán”, gullui hávkan vástáduš. “Muohtačiehpa, leago diet diekkár mainna don gubbarasttát?” imaštalai Orut. Rievssaha jietna orui virkkosmuvvamin, go son fuomášii, ahte Orut ii leange várálaš ja son vástidii: “Dát lea vehá dego mu seanga, mun oadán dáppe muohtaga gaskkas buollašis suojis.” “Iigo dieppe muohttagis leat hui galmmas?” imaštalai Orut. “Galhan muhtumat leat dan oaivilis, muhto čeargama alde dálvvit lea olu galbmaseabbo. Dát muohta mu birra doaibmá seaidnin, ja seammás gáhtun, govččas in ja joba guoddán”, čilgii Rievssat. Orut smiehtadii veháš áiggi ja vástidii: “Dat gal orru jierpmálaš, dat gal lea sihkkarit buoret ahte dus lea juoga du birra du liggemin go ahte ii livččii mihkkege. Sáhtášitgo don oahpahit munnjege mo dahkat dan čiehppaga?” “De sáhtán! Muhto... máhtátgo don girdit? Mun oainnat buovččan muohttagii njuolga girdimis, dalle eai návddit sáhte čuovvut mu luottaid. Ja maidái dat hearvás dálvebivttas veahkeha mu čiehkadit čiehppagii”, muitalii Rievssat. “In mun gal máhte girdit, eaige mu guolggat leat velge molsašuvvan”, dajai Orut heajos mielain. Muohtačiehpa orui su mielas hui suohtas. “Hmm, váivi, dasto moai galge vehá heivehit”, fuobmái Rievssat ja jotkkii: “Iskamát goaivut iežat geahpiliiguin muohtabieju. Dat ii leat seammá buorre go mu muohtabuokčan, muhto sihkkarit dat ligge seammá olu.” Ja nuba Orut bázii hárbhallat muohtačiehppaga dahkama ja Rievssat lei veahkkin. Orut lei duđavaš, go dal son máhtášii dorvvolaččat vuoinjastit lieggasis maid čeargamiid gaskkas.

14. Geatki

Čuovvovaš beaivve Orut oinnii go stuorra ruškes Geatki lahkanii su. Orut suorganii ja álggii goaivvut muohttaga iežas geahpiliiguin vai beasašii muohtačiehppagii suodjái. Orut lei oainnat gullan, ahte Geatkit leat albma borrit, geaidda heive borramuššan buotlágan Oruhat. Geatki goittotge loaiddadii báikki alde ja boagustišgodii. Oruha cáhkkan ja geahččaleapmi goaivut iežas muohttaga vuollái orui Geatki mielas hearvái – eandalii, go Oruha sevdnjes guolggat oidnojedje čiehppaga ráiggis. Geatki goittotge fuobmái, ahte Orut lei bures geahččalan dahkat čiehppaga ja mitalii ahte ii songe gal molssot guolgga ivnni dálvvi várás, vaikko guolggat leatge assábut. Ná odđa oahppásaččat álggiiga ságastallat. “Áiggutgo muinna boradit návddi, man lean čeargama vuollái čiehkkan? Mun galgган borrat olu, danin go mu čivggat riegádit guovvamánus muohtabidjosan”, mitalii Geatki. “Maninbat ii”, vástidii Orut ja jotkkii gažaldagain: “ligo dálvvit leat menddo galmmas riegádahttit čivggaid?” “Na galhan dat dieđus vehá lea, muhto dat lea munnje buot buoremus molssaeaktu. Go čivggat riegádit muohtabidjui, mus lea olles giđđadálvi áigi dikšut daid doppe suojis. Mu čivggat galget maiddái stuorrut doarvái stuorisin ja gievran giđa, geasi ja čavčča áigge, vai dat birget boahtte dálvvi. Dálvvit leat alo goavváseappot go geasit”, mitalii Geatki ja jotkkii vel: “Čivggaid biepmán lea maid munnje losses bargu ja munge ferten geasit čohkket várrebiepmu odđa dálvvi várás.” Seammás soai leiggage joavdan Geatki čiehkkan bivddu lusa. “Ohoh, orru duodái losses bargu ja iešalddes mun sáhtáge leahkit dás beare skihpárin dan botta go don borat. Don oaččut áibbas ieš boradit bivddot”, dajai Orut go áicái, ahte Geatki bivdu lei háska. “Oi go don leatge šiega”, vástidii Geatki ja álggii boradit. Oruha álggii goikkahit go Geatki borai ja son mearridii jearrat rávvaga Geatkiis: “Livččiigo dáppe lahkosiin muhtun ája dahje jávri, gos sáhtán fitnat juhkamin?” “Jos jodát duon bálgá veháš vulošguvlui ja de manat gurutguvlui boadát jávregáddái. Doppe leat dávjá ráiggit, gos sáhtá juhkat”, rávvii Geatki. “Giitu olu ja buorre borranmiela”, vástidii Orut ja vázzigodii jávrii guvlui.

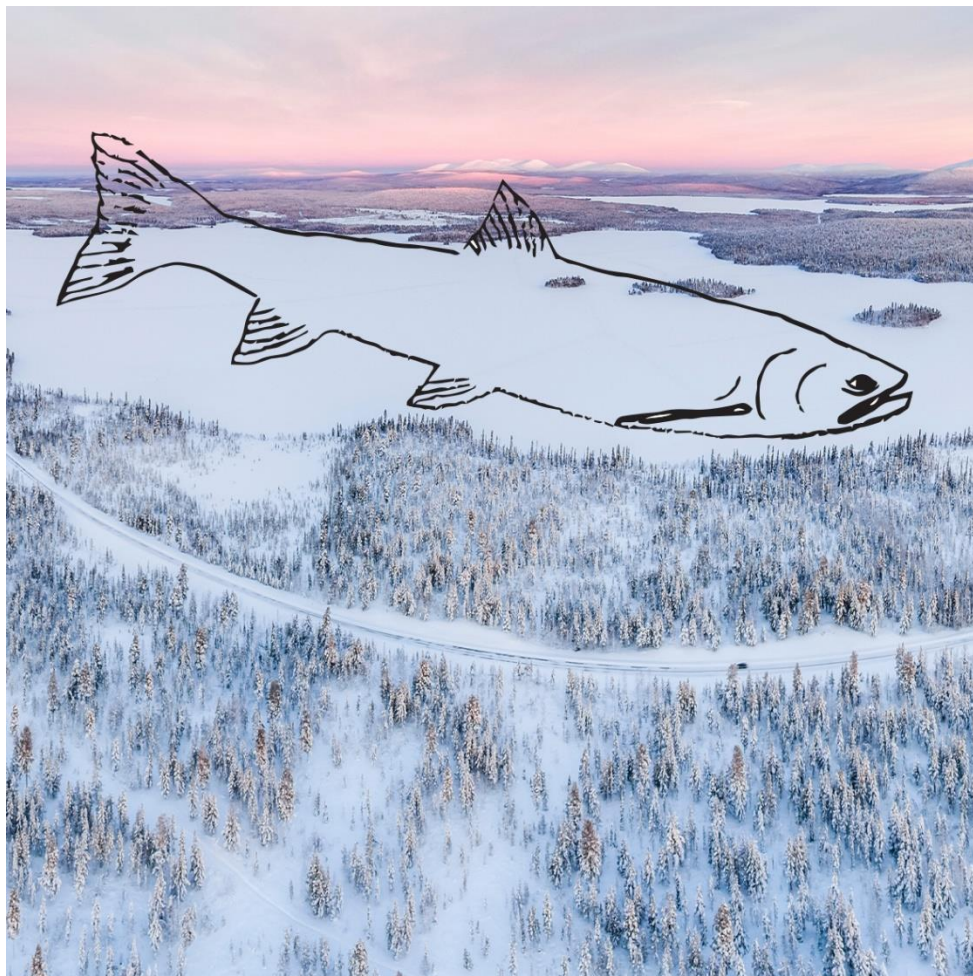
15. Jikŋon jávrrit

Go Orut jovddii jávri gáddái, son áicái ráiggi, man soames bilkejeaddji lei bohkan. Son fanuhii dan rávdii juhkat ja beasaige rubistit veháš galmma čázi. Seammás Oruha geahpil heairrehii ja son čalggai njuolga jávrái. Lihkus son jur gearggai rohttet geahppáid dievva áimmu ja oačču čalmmiid rabas čázi vuolde. “Leaba dáppe seavdnjat ja galmmas”, Orut smiehtadii. “Hei, hui, munhan čohkkan soapmása ALDE”, bárggádii Orut go fuomášii, ahte lei bovskkihan čohkkát guoli sealgái. “Hei fal, donhan de deaškkihit dasa sealgásan dipmadit dego ámmátorut”, vástidii guolli, gean namma lei Rávdu. “Vuoi, bivddán ándagassii! li mus lean dárkkuhus bohtit du ala. Mun beare gahččen jávrái!” dajai Orut. “li dat daga maidege. Muhto dál go don leat dáppe, sáhtášin čájehit dutnje vehá báikkiid”, vástidii Rávdu ja movttiidii. “Dathan gal heive!” movttáskii maid Orut. “Mii ádjánit dákkár šerres čáziin, gos lea olu oksygena. Vaikko dáppe jur dál leage seavdnjat, de dát čáhci goittotge lea gohčoduvvon šalgadin, danin go ieš dat čáhci ii leat ollenge seadas dahje duolvvas. Muhto dáppe lea seavdnjat danin go muohta ja jiekŋalohkki estet beaivváščuovgga bohtimis čázi rádjái. Juohke čakča, go muohta- ja jiekŋagovččas bohtet, dat orru dego soames čáskadivččii čuovggaid olles jávrris dahje goittotge geađđudivččii daid sakka”, mitalii Rávdu movtta. “Ohhoh, in gal leat ovdal diekkáriid jurddašange”, dajai Orut ja jotkkii: “Muhto manin olles jávri ii leat jikŋon?” “Dáin guovlluin jávrečáziin dáhpáhuvá alo čakčat ja giđat dievas birrajohtu, mii oaiivilda, ahte botni ja aláža čáhci seahkána ja loahpas buot čáhci lea seamma liekka nappo sullii +4 gráda. +4 gráda liegga čáhci lea hui deaddil ja golgá deike jávri bodnái. Galmmas áibmu čoaskuda čázi alážis ja oažžu dan jiekŋut loahpas. Jos lea duođai galmma dálvi, sáhtta jiekŋagovččas leat hui assái. Muhto in muite, ahte oktiige dákkár stuorat jávri gos mun orun, livččii jikŋon áibbas bodnái”, mitalii Rávdu. “Nuba oaiivildatgo don, ahte mađi čiekŋalabbui jávrebotni guvlui mannat, dađi lieggasut čáhci dálvvit lea?” jearai Orut. “Joo, muhto beare dien +4 gráda rádjái, danin leage buorre leat hájána čossosut čáziide jagi birra”, bogostalai Rávdu.

16. Rávdu

Orut ii lean goassege ovdal oaidnán jikjon jávrri. Son ii lean ádden, ahte jieknagokčasa vuolde jávrri ealliin lea hui buorre suodji dálvvis ja buollašis. “Leatgo don álo ássan dáppe?” jearai Orut Rávddus. “Na rievtti mielde joo, mii Rávddut gullot luossaguliide ja leat Suoma davimus sáivačáziid guollešládja. Mun lean ássan dáppe ruovttojávrristán, muhto min gaskkas leat maid diekkárat, geat vulget vánddardit guhkkelabbui jogaide ja joba meara rádjái. Dábálaččat maid diekkárat, geat vulget, máhccet goittotge njovggiidit ruoktobáikkiidasaset. Min njovggiideapmi gohčoduvvo godđun ja dat álgá čakčat go rávdoeatnit luoitet meaddemiid ja rávdoáhčit luoitet mánnga mehtera čienjalvuhtii jávrri gárgui guovssa, mii sahkanahhtá meadđenčalmmiid. Sahkanahhtán meadđenčalmmit leat suojsis olles dálvvi geđggiid rokkiin giđa vuordimin. Giđat smávva rávdočivggat njaldásit ja besset návddašit čáziin mat leat jo vehá lieggasut ja čuovgat ja mat sistisdollet vehá eanet oksygena”, mitalii Rávdu. “Gal mii leat vehá gealdagasas mo godđunáššit lihkostuvvet boahhte jagi, jos jávrriid čázit ligget menddo olu dáppe davvin. Mii oainnat liikot dasa, ahte čáhci lea galmmas birra jagi. Liegga čázis leat maid buotlágán baktearat”, moraštii Rávdu. “Ahaa nu fal. Lean jo oahpan issoras olu du ja jávrriid birra, giitu das – muhto sáhtášitgo vel moge veahkehit mu jávrri aláži? Mu smávva geahppáin álgá ja oksygena nohkat vehážiid mielde”, dajai Orut. “De diedusge, doala gitta ja go leat lahka ráiggi, njuike eret mu sealggis!” rávvii Rávdu. “Olu giitu ja oaidnaleapmái!” huikkii Orut ja njuikestii aláži Rávdu sealggis.

17. Guovssat

Go váiban Orut lei ceavzán iežas bivahis vuodjanreaissus ja lei dorvolaččat ruovttoluotta čeargama alde, son gulai ustitlaš jiena su bajábealde. “Dárbbasatgo veahkki?” jearai Guovssat gii lei jur girdán báikki ala. Guovssahat leat diehtoángeris smávva vuorčeslottit ja leat alo unnimustá fáktemin, go juoidá dáhpáhuvvá. Eandalii, jos báikki alde leat vánddardeaddjit, geain sáhtášii gahččat vehá láibemoaluid. Dál čeargama alde goittotge veallái oalát njartan ja váiban Orut gii doarggistii galbmagis. “Galhan munnje veahki dohkkešii. Dáiden láhppet mu rukses ullogahpira go gahččen jávrái. Leatgo oaidnán dan?” jearai Orut Guovssahis. Guovssat girdilii ja bodii seammás ruovttoluotta, asehis ullogahpir njunnásis. “Leago dat dát?” son jearai. “Oi, de lea!” dajai Orut giitevaččat ja bijai dan čiekŋalassii oaivái ja savnnašii muohttaga guolggastis eret. “Leago dus nealgi? Mus lea dás áibbas lahka borramuščiehká”, mitalii Guovssat. “Iešalddes lea... oalle garra nealgi”, vástidii Orut. Ja nuba soai vulggiiga Guovssaha borramuščiegá guvlui. “Alo ovdal dálvvi boahtima mun čiegan borramuša mánga eará báikái iežan reviiaras. Ná mus lea alo várás borramuš lahkosiin, jos in beavvi áigge gávna eará”, čilgii Guovssat. “Orru jierpmálaš. Man stuoris dat du reviiara dasto lea?” jearai Orut. “Soapmasat dadjet ahte mu reviiara lea loddái smávva, danin go bisun sullii 10 kilomehtera stuoris guovllu siste stuorámuš oasi áiggis. Dárbbasán goittotge stuorra juogohis ja molsašuddi meahci iežan ruovttomeahccin. Danin mun lean gártan čáhkket davás, eret mátti dáluid ja láittas ovttabealálažžan rievdaduvvon mehciid”, mitalii Guovssat morašmielalaččat. “Vuoi, lihkus dáppe goit vel lea dutnje eallindilli – dan galgá gáhttet!” vástidii Orut. Guovssat buvttii Oruha borramušrádjui. Son lei sealluhan dohko mánga earálágan siepmániid ja murjjiid geasis. Sudnos lei doppe somás herskostallanboddu ja go čoavjjit ledje dievas, soai dagaiga dearvuodaidda ja jotkkiiga iežaska mátkkiid.

18. Goddesáhpán

Orut lei veháš váiban ja mearridii dahkat accesis muohtačiehppaga nu mo Rievssat lei sutnje oahpahan, gosa son beasašii vuoiŋnastit. Go son lei goaivumin čeargama, Orut fuomášii, ahte muohttaga vuolde lei manahat. “Giibat dáppe orru”, son jurddašii ja bijai iežas geahpiliid muohtamanahaga beallái ja álggii hihhtásit sirdásit dan guvlui. Oalle farga son deaivvai manahagas Goddesáhpána. “Hei, deiven vahágis du manahahkii ja smihtten ahte giibat ná suohtas manahagas orru”, dajai Orut. “Bures, lean Goddesáhpán, mu šládja gullo dábálaš sáhpániidda. Leat áidna dakkár njiččasšládja, mii gávdno beare Davvi-Suomas, -Ruotas ja -Norggas ja mii lea áidnalunddot namalassii dain guovlluin. Nappo don it sáhte gávdnat min eará guovlluin”, mitalii Goddesáhpán. “Oi, orutgo don dálvvit dáppe du muohtabiejus?” jearai Orut. “Joo, mii vánddardit jagiáiggiid mielde álo dalvvi várás deike duoddarii muohttaga vuollái ja de fas geassái mii vánddardit vulos guvlui. Muhtumin go leat riegádan olu eanet goddesáhpániid, sáhttá geavvat nu ahte dat johtimat rievdadit albma valvejohtimin, go ii leat šat doarvái borramuš buohkaide. Min gohčodit muhtumin ráigeoaivvagin, danin go muhtumin dan sadjái, ahte viegašeimmet báhtui, mii beastit issoras jiena ja čájehit min stuorra ovdabániid go návddit lahkanit min. Lea hearvái, go návddit balddástuvvet min ja vihket min báhtui”, himáhalai Goddesáhpán. “Ahaa”, vástidii Orut ja smiehtai vel bottoža ovdal go jotkkii: “Deiven Sáhpána ovdal – don gusto dálvvádat oalle seamma láhkai go son – dáppe muohttaga vuolde suojis buollašis ja návddiin?” “Nu fal, dáppe muohttaga vuolde fidnen vel bures ovdamearka dihtii sámmáliid, maiguin mun liikon herskostallat dálvvit”, mitalii Goddesáhpán. “Oaččušingo vehá luoikkahit dáid du manahagaid vai beasan dain mátkkoštit ja vuoiŋnastit?” jearai Orut Goddesáhpánis. “De diedusge! Sáhtán vaikko álgit mátkeskihpárin go leat vuoiŋnastan”, vástidii Goddesáhpán. Ná Orut vuoiŋnastii veháš áiggi Goddesáhpána dorvvolaš muohtamanahagas ja dan maŋŋá soai jotkkiiga mátkki ovdas.

19. Duottarmihttára dálvvástallan

Go son njacuhii muohtabiejuin Goddesáhpána maŋis, Orut fuomášii smávva čuvges spáppaid mat orro dego bearralat. Dat ledje lagežiid ovssiid ráiggiin ja jeahkáliid suojsis, mat šadde ovssiin. Dat ledje duottarmihttára monit, main Lageš lei muitalan Oruhii. "Cevzetgo diekkáratge rašes monit dálvvis?" imaštalai Orut jítnosit. "Čeavzit buresge, gohan dálki ii čoaskkit lahka -40 gráda. Mánngga šlájá min šattuid borri divriid gaskkas ellet monnin dálvvit ja njaldásit gidat, go muoraid lasttat rahpasit ja mis lea vuot maid borrat. Maŋimuš áiggiin gida álgin lea molsašuddan ja muhtumin dat áigi goas beassat njaldásitge lea mannan endorii eatge mii vel oaččo lasttaid. Muhtumin fas mii geargat herskostallat lasttain áibbas ráfis ja mii šaddat measta skuohpu rádjái ovdal go min borri lottit gerget báikki alde. Dalle mis divriin manná bures, muhto dain lottiin, mat borret min, ii mana nu bures." "Nuppi lihkku sáhtta leat nuppi moraš", smiehtai Orut ja jotkkii mátkki Goddesáhpániin muohtabiejuin. Viimmátge soai jovddiiga geaidnorussii: "Du gánneha badjánit dán manahaga bokte čeargama aláži, mun joatkkán ain čiekŋalabbui iežan bearraša lusa", rávvii Goddesáhpán Oruhii. "Čielga, ja olu giitu go ledjet munnje mátkeskihpárin. Lei somá oahpásmuvvat dutnje!" vástidii Orut ja moddjái. Ja farga Orut leige jo čeargama alde ja jotkkii mátkkis dan bálgá guvlui, mii lei su ovddas.

20. Boazu

Orut jodii davvin čeargamiid gaskkas čielga bálgá mielde. Bálgá guoras bodii ávgadat báiki, gos lei stuorra lihtti dievva suoinni ja lihti alde lei gáhtu. “Áibbas dego dát livččii soapmása borranlihtti”, guorahalai Orut ja dutkii lihti dárkilabbot. Farga báikki ala bodiige Boazu, guhte loaiddadii geahppasit ja vuojuhii njunis suoidnái. “Giibat don leat? Amma dás lea doarvái maid dutnje. Badjeálmát leat jur dolvon lasi suoinni”, dajai Boazu seammás go doavskkuhii suoinni. “Lean Orut ja bohten deike davás ohcat rávvagiid mo ceavzit galbmagis”, vástidii Orut. “Jáá nu, na, dego mángasiin ealliin, nu musge ávnnasmolsašuvvan hidásmuvvá inge jur stuoru dálvvit. Galgá borrat, vai stuorru, muhto dálvvit go ii leat nu olu borramuš, mun heaittán stuorrumis vai mus livččii liekkas. Mángii gárttan maid geavahit iežan várreealádaga, ruškes buoiddi, man lean čohkken dan borramušas maid lean geasit borran”, mitalii Boazu. “Nu fal, seammalágán ságáid gullen maid eará ealliin, maid lean deaivan, muhto miibat dát dákkár borranbáiki lea? ligo dáppe leat borramuš vaikko man olu?” imaštalai Orut. “Mii bohccot leat beallái dápman biebmoeallit, nu ahte vaikko mii gávdnatge borramuša luonddus, de olbmot biebmot min jos lea dárbu”, mitalii Boazu. “Manin olbmot eai de veahket buot ealliid?”, imaštalai Orut. “Lean jo dán mátkkis deaivan viehka mánga ealli ja šattu, geaid eallin lea šaddan váigadeabbon olbmuid dihte.” “In áibbas rievtti mielde dieđe, muhto jos moai vulge vehá vázzážit duon guvlui duoddari, vai mun sáhtán čilget dan maid dieđán?” jearai Boazu. “Vuolgu fal”, vástidii Orut ja válddii vehá suoinni mátkeniestin.

21. Boazu ja olmmoš

Odđa oahppásat vácciiga ovttas čuovvovaš duoddara guvlui, go Boazu mitališgodii eanet olbmuid ja bohccuid gaskavuodain: “Áiggi mielde mii bohccot leat nappo eallán nu olu olbmuiguin, ahte joba min árbi lea rievdan eanet olmmošustitlázžan. Dat lea vehá meastta dego olmmoš livččii oassi min.” Leaba miellagiddevaš, muhto manin buot eallit eai dasto oro olbmuiguin ja manin olbmot eai oaččo sis seammalágan ávvira?” jearai Orut. “Dát min gaskasaš gaskavuolta lea gusto bohtán olbmuin, nu ahte kánske sii eai leat dovdan buot ealliid seammá ávkálázžan”, smiehtadii Boazu. “Orru eahppevuoiggalaš”, dadjalasttii Orut. “Kánske vehá, muhto nubbi dáfus olbmot eai mearrit ja merke eará elliid seamma láhkai go min, muhtumin munge niegadan diekkár friddjavuodas”, mitalii boazu ja gomuštii fáhkkestaga snuggat eatnamis leahkki muohttaga hui dárkilit. Su stuorra njunneráiggit libaidedje ja son álggii goaivut gaccaiguin muohttaga. “Mun havssán dás áibbas hearvás jeahkálvárppi! Mu haksin lea dálvvitge hui dárkil ja havssán dan muohttaga čađa, goas lea sivva goaivut. Orru, ahte lean dänge háve havssán áibbas riehta!” illudii Boazu. “Vau, mun gal in haksán in maidege”, vástidii Orut ja geahčadii Bohcco, gii ruoškkuhii jo jeahkála. Jeagil oru Orut mielas rievtti mielde viehka goikkis, vaikko Boazu oruige návddašeamen das. Seammás Orut muittii hearvás mangoid mat šaddet su ruovttuguovllus ja son álggii jurddašit ruoktot vuolgima. “In duosttašii headuštit du somás boradanbottu, muhto livččetgo sáhtán čájehit munnje man guvlui lea máddi, lean ožžon nu mángga skihpára dán mátkkis, muhto mus lea álgán bohtit ruovttuahkit”, dajai Orut. “De dieđusge! Dát bálgát leat munnje hui oahppásat – vuolga fal”, vástidii Boazu ustitláččat.

22. Ritni ja gintalguossa

Jodus davás guvlui Bohccuin Orut álggii smiehtadit jitnosii: “Leatgo duot ártegis muohtabáccit muorat vai mii ipmašiid?” “Joo, gal dat leat”, vástidii Boazu. “Manin dain lea diekkár hápmi?” imaštalai Orut. “Dat leat muorat, maida lea čoggon ritni. Leatgo gullan das ovdal?” jearai Boazu. “In leat – miibat dat diekkár muohta lea?” jearai Orut. Ritni lea dakkár ollisvuohta mii šaddá muohttagis, jieŋas, ja sužis. Dat lea vehá dego iežas muohtašládja. Dat gáibida alla báikki vai beassá šaddat ja dat darvána muora bajožii hui čavga ja dego skoadasta dan olles muora!” muiitalii Boazu ja jotkkii: “Dan dihte don it sáhte maidege oaidnit dieid čada, ovdamearkka dihtii duot guossa duos lea rini vuolde.” “Maid, guossa? Muhto guosashan leat olu guhkit oavssit amma nu, vai mo dat mahkáš sáhtta leat guossa?” imaštalai Orut. “lešalddes dat gohčoduvvo ginttalguossan namalassii dan earálágan hámi dihte. Ritni lea nu lossat, ahte dat álkit boatku guhkes ovssiid. Áiggi mielde, sohka buolvvaid mielde, dát guosat main leat oanehis oavssit lea lassánan dáppe davvin, danin go dat cevzet dálvvis oaksevahágiid haga!” muiitalii Boazu. “Leaba duodai jierpmálaš ja buorre, ja albmaláhkái dat leat muge mielas oalle čábbát, vaikko dat leatge earálágánat go ruovttus”, smiehtai Orut.

23. Jievjaskuolffi

Álggii jo idjaluvvat. Ustitlaš Boazu lohpidii mátkkoštit Oruhiin vel bottoža, vai son gávnašii oahpes bálgá, mainna Orut beasašii joatkit mátkkis máttás ja iežas ruoktot. Čeargama alde eai oidnon eará mátkkošteaddjit, ja meahcci lei áibbas jaskat. Seammás, jaskatvuoda billašuvai go almmis gullui “Huu huu.” “Gii duot lei?” imaštii Orut. “Dáiddii jur Jievjaskuolffi girdit munno badjel”, mitalii Boazu. “Muhto moson son lea dán rádjái ollen?”, imaštalai vel Boazu. “Maid oaivvildat dán rádjái – amma dat jievjaskuolffi namma jo mitala, ahte dat orru duoddariin?” jearai Orut. “De mitala, muhto mañimuš áiggiid bessenlottit leat jávkan Suomas. Jievjaskuolffit borret ovdamearkka dihtii goddesáhpániid, ja jos goddesáhpánat leat unnán, de jievjaskuolffitge álgit vánddardit eará guovlluide. Kánske dátge Jievjaskuolffi lea beare mátkkis muhtun eará sadjái”, čilgii Boazu. “Vuoi man váivi, son gal lei nu fiinnis su českes dolgebiktasiin”, bosádii Orut. “Joo, dat gal lea stuorra ja čábbá loddi. Soames Jievjaskuolffi mitalii munnje oktii, ahte su dálvebiktasiin leat asehis dolggit daid gaskkas leat diekkár áibmoráiggit, vai liekkas bissu dolggiid siste nu bures go vejolaš”, mitalii Boazu. “Vuoi, sávvamis dat beasašedje máhccat maid dáidda guovlluide”, doaivvui Orut. Fáhkkestaga Orut fuomášiige, ahte earuhii dan geainnu, mainna so jodiiga ja jurddašii ahte beasašii jo iehčanassii ruoktot. Son giittii Bohcco buot ovddas, maid dat lei Oruhii mitalan sihke das ahte son lei leamašan somás mátkeskibir. Ja nuba soai jotkkiiga mátkkiideaskka – goabbáge iežas ruoktot.

24. Ruoktotmáhccan

Go Orut váccii davás guvlui ruovttu guvlui, muittástalai buot daid davi elliid ja šattuid, maid lei mátkkis áigge deaivvan: Njálá, Liedđedanjas, Lageš, Goddesáhpán, Rievssat, Boazu ja olu earáid. Son lei oahpan sis hui olu. Juohke okta lei dan mielas, ahte dálvi lei gal garra, muhto sis ledje duodai fiinna vuogit ceavzit das. Mánnga ealli molsu dálvvi várás assát guolgga dahje dolggiid, mat vejolaččat leat seammá ivdnásaččat go muohta. Mángasat uhcida iežas lihkadeami ja šaddama, dahje joba oadđá dálvvi badjel. Visot manná ovttas čuovgarytmmain ja liekkasvuodadiliin ja jos dain diliin šaddet stuorra rievdadusat, nu olles hearckes systema moivašuvvá. Ná lei geavvan Njoammilii su vilges guolggain, go álggii muohttit maŋjelabbos go dábálaččat. Orut lei maid oahpan, ahte borramuša ohcan lei buohkaide issoras dehálaš ášši vai ceavzá dálvvis. Mánnga leige muitalan, ahte rádjá biepmu borramuščiehkái dahje borrá geasit nu olu, ahte das bistá máid boahtte dálvái. Dasa lassin mángasat davi eallit elle muohttaga vuolde dahje suojis biejuin, gos lei vehá lieggasut ja gos sii ledje suojis ridus. Orut moddjái go jotkkii mátkkis ja go viimmátge beasai smávva stohposis, son čokkii dohko liegga ja sirren sámmála ja suoinni gosa náđustit. Dasa lassin son čokkii stuorra leaji mangoid, vai oččošii sohkkara ja energiija ja son mearridii ain doallat rukses ullogahpira oaivvis. Fáhkkestaga čoskon dálki ii šat heahtán su nu olu. “Kánske mu guolga lea dattege asásmuvvon dahje dasto lean beare oahpan buoret, mo birget galmádagas”, smiehtai Orut jitnosii ja fuobmái, ahte lei mielgat váiban. “Vuostamužžan mun válddán guhkes nahkáriid dálvefearániid maŋnjá ja ihttin mun áiggun beare berrat čoavjji dievva mango! Dan maŋnjá mun gođán rukses ullosuohkuid, vai mu juolgesuorpmat eai galbmo, vaikko stobus livččege vehá čossoseabbo. Joo, nie mun dagan!” Dan maŋnjá Orut bijai čalmmiidis gitta ja goaivvui juolgesuorpmaid goikkis ja dipma suoinni gaskii. Bottoža maŋnjá Oruha stobus gullui unna duđavaš hurra go vuosttas muohta sattáhalai eatnamii su stobu olggobealde.

